

'Stop met vissen in de Waddenzee'

Een garnalenvisser in de Waddenzee. Volgens Han Olf verstoort het overhoop halen van de bodem door de netten het leven aldaar.

Foto Frans Lemmens / HH

Han Olf

Geen bebouwing, zeelucht, de wind in je haren. De Waddenzee oogt paradijselijk. Toch hebben de scholekster en de grote stern het zwaar. En grotere vissen leven er nog maar mondjesmaat.

VAN ONZE VERSLAGGEVER RIK NIJLAND

De natuur van de Waddenzee kachelt gestaag achteruit, waarschuwt Han Olf, hoogleraar ecologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. 'Als we blij zijn met krabben en garnalen, dán doen we het nu goed, maar voor een rijk en compleet ecosysteem met haring, scholeksters, roggen en tuimelaars moeten we de Waddenzee serieus beschermen. Zonder visserij.' Olf spreekt vandaag op een congres in Leeuwarden ter ere van de afsluiting van zes jaar onderzoek naar het voedselweb van de Waddenzee, uitgevoerd door de onderzoeksgroep van Olf en het onderzoeksinstituut NIOZ op Texel

en in Yerseke.

Er zijn steeds meer zeehonden en lepelaars. Hoezo gaat het slecht?

'Op het eerste gezicht lijkt het beeld inderdaad rooskleurig: geen bebouwing, zeelucht, wind in je haren, maar als je dieper kijkt, komt er een ander, veel treuriger werkelijkheid naar voren. Vooral met kritische soorten zoals de scholekster en grote stern gaat het dramatisch. Jaar in, jaar uit halen we de natuurdoelstellingen niet. Pendelaars en opportunisten onttrekken zich aan die malaise. De lepelaar, maar ook de aalscholver, profiteren van het prima voedselaanbod in het zoete water op het vasteland. Waarschijnlijk redden de zeehonden zich zo goed doordat die kunnen leven van garnalen en krabben.'

Moeten zeehonden het niet van vis hebben?

'Zeker, maar grotere vissen zijn er nog maar mondjesmaat. Van oudsher komen er in de Waddenzee hoge dichtheden voor van spiering, sprout, haring, wijting en verschillende platvissoorten. Die aantallen zijn ingestort. De predatoren die daar afhankelijk van zijn, zijn zo goed als verdwenen, zoals bruinvissen, tuimelaars, grotere roggen of de hondshaai. Maar we merken nu ook dat viseters als zilverbreeuw, grote stern en visdiefje in het broedseizoen niet meer aan voldoende eten voor hun jongen kunnen komen.'

De Waddenzee is toch al jaren Natura-2000 natuurgebied. Is er geen teken van verbetering?

'Als je kijkt naar de lange termijnmonitoring van vissen dan zien we nog altijd achteruitgang. Je kunt de Waddenzee vergelijken

met een noodlijdende voetbalclub. De grasmat is een moddervlakte, doordat het zeegras bijna weg is, dat is slecht voor de jonge visjes. De verdediging met wadslakjes, wadpieren en mosselen staat nog wel overeind, maar de opbouwende middenvelders als spiering en haring zijn vervangen door de Edgar Davids-types, de stofzuigers op het middenveld, zoals kwalen, krabben en zeesterren.'

Waar is die achteruitgang aan te wijten?

'De koppeling met de Noordzee is onderschat, denk ik. Trekvisserij als wijting, tong, schar, sprout en haring groeien op in de Waddenzee en migreren daarna naar de Noordzee. Daar worden ze opgevoerd, vaak als bijvangst. Er keren daardoor steeds minder volwassen dieren terug; de populaties raken dan van jaar tot jaar verder uitgedund.'

En de visserij in de Waddenzee zelf?

'Ook de lokale visserij draagt bij aan de verarming op het middenveld. Het overhoop halen van de bodem door de netten van de mosseltelers en de garnalenvissers zorgt voor een constante verstoring van de bodemfauna. Bij de garnalenvissers geldt bovendien dat zij de bijvangst overboord zetten. Al die dooie beesten, dat vinden stofzuigers als garnalen en krabben echt geweldig. Hoewel de Waddenzee een wereldberoemd natuurgebied is én werelderfgoed vinden wij in Nederland dat medegebruik door de visserij moet kunnen, zonder dat goed aangetoond is of dat werkelijk zo is. De Denen en de Duitsers denken daar anders over. Die zijn veel strikter.'

Is het tijd te keren?

'Jawel, dat verwacht ik wel. De potentie is nog enorm, maar dan moeten we de Waddenzee veel serieuzer beschermen. Dat gebeurt nu veel te fragmentarisch. Hier een stukje waar zeehonden rusten, daar een hectare waar nog wat zeegras staat. Dat gebeurt op een te kleine ruimtelijke schaal, dat moet grootschaliger en strikter, veel meer gebaseerd op basis van wetenschappelijke kennis in plaats van op onderbuikgevoelens.'